

Barəsində əks-tədbirlər görülməli Yüksək Riskli zonalər - iyun 2025

Yüksək riskli zonalər (ölkələr) əmlakın leqallaşdırılması, terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi və kütləvi qırğın silahlarının yayılmasının maliyyələşdirilməsi (ƏL/TM/KQSYM) sahəsində ciddi strateji çatışmazlıqlara malikdir. FATF bütün üzvlərinə bu zonalara münasibətdə gücləndirilmiş MÜŞTƏRİ UYGUNLUĞU TƏDBİRLƏRİ (müşətilərin eyniləşdirilməsi və verifikasiyası) tətbiq etməyə çağırır. Eyni zamanda, FATF ən ağır hallarda beynəlxalq maliyyə sistemini qorumaq məqsədilə ölkələri əks-tədbirlər görməyə təşviq edir. Bu zonalərin adının yer aldığı siyahı "qara siyahı" adlanır.

2020-ci ilin fevral ayından etibarən İran 2024-cü ilin yanvar, avqust və dekabr aylarında fəaliyyət planının statusunda heç bir nəzərəçarpan dəyişiklik olmadığını bildirmişdir.

Silahların yayılmasının maliyyələşdirilməsi risklərinin artmasını nəzərə alaraq, FATF bu yüksək riskli yurisdiksiyalara qarşı əks-tədbirlərin tətbiq edilməsinə dair çağırışını bir daha təkrarlayır.

FATF aşağıdakı yurisdiksiyalər ilə əməliyyatlar zamanı əks-tədbir görülməsi ilə bağlı üzvlərinə və digər yurisdiksiyalara çağırış edir:

Koreya Xalq Demokratik Respublikası (KXDR)

FATF KXDR-in ƏL/TMM rejimindəki mühüm çatışmazlıqları və beynəlxalq maliyyə sisteminin dürüstlüyünə ciddi təhdidləri aradan qaldırmamasına görə narahatlığını bildirir. FATF KXDR- i bu çatışmazlıqları dərhal və əsaslı şəkildə aradan qaldırmağa çağırır. Bundan əlavə, FATF KXDR-in kütləvi qırğın silahlarının (KQS) yayılması və onun maliyyələşdirilməsi ilə bağlı qeyri-qanuni fəaliyyətinin yaratdığı təhlükə ilə bağlı ciddi narahatlıq ifadə edir.

FATF 2011-ci ildən bəri dafələrlə bütün ölkələri BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrinə uyğun olaraq hədəfli maliyyə sanksiyalarını qətiyyətlə tətbiq etməyə və KXDR-dən qaynaqlanan ƏL/TM/KQSYM risklərindən maliyyə sistemlərini qorumaq üçün aşağıdakı əks-tədbirləri tətbiq etməyə çağırır:

- KXDR bankları ilə müxbir hesab münasibətlərinin dayandırılması;
- Ölkələrində KXDR banklarının filial və nümayəndəliklərinin bağlanması;
- KXDR-ə aid şəxslərlə biznes münasibətlərinin və maliyyə əməliyyatlarının məhdudlaşdırılması.

Bu çağırışlara baxmayaraq, FATF 2024-cü ilin fevral Bəyanatında qeyd etdiyi kimi, KXDR beynəlxalq maliyyə sistemi ilə əlaqələrini artırmışdır ki, bu da yayılmanın maliyyələşdirilməsi (YM) risklərini yüksəldir. Bu, KXDR-ə qarşı tətbiq edilən əks-tədbirlərin gücləndirilməsini və yenilənmiş şəkildə icrasını tələb edir. BMT Təhlükəsizlik Şurasının 2270 sayılı qətnaməsində qeyd edildiyi kimi, KXDR tez-tez sanksiyalardan yayınmaq məqsədilə ön şirkətlər, ofşor şirkətlər, birgə müəssisələr və mürəkkəb, qeyri-şəffaf mülkiyyət strukturlarından istifadə edir. Buna görə də FATF üzvlərini və bütün ölkələri KXDR-ə münasibətdə gücləndirilmiş müştəri uyğunluğu tədbirləri tətbiq etməyə və onun adından həyata keçirilən əməliyyatlara nəzarəti artırmağa çağırır.

Bundan əlavə, FATF ölkələri KXDR-in maliyyə sistemində artan əlaqəsi fonunda yayılmanın maliyyələşdirilməsi risklərini adekvat şəkildə qiymətləndirməyə və nəzərə almağa çağırır. Xüsusilə növbəti qiymətləndirmə raundu çərçivəsində ölkələr Tövsiyə 1 və Birbaşa Nəticə 11-ə uyğun olaraq KQSYM risklərini lazımi qaydada qiymətləndirməlidir. Bununla yanaşı, KXDR-ə bağlı KQSYM risklərinin qiymətləndirilməsini dəstəkləmək üçün etibarlı və mötəbər məlumat əldə etmək imkanları BMT-nin 1718 sayılı Komitəsinin Ekspertlər Panelinin mandatının ləğv edilməsi ilə məhdudlaşmışdır. Bu səbəbdən, FATF KXDR-ə qarşı hədəfli maliyyə sanksiyalarına uyğunluq tədbirlərini və əks-tədbirlərin icrasını izləməyə davam edəcəkdir.

İran

2016-cı ilin iyun ayında İran strateji çatışmazlıqlarını aradan qaldırmaq öhdəliyi götürmüşdür. İranın fəaliyyət planının müddəti 2018-ci ilin yanvar ayında başa çatıb. 2020-ci ilin fevral ayında FATF İranın fəaliyyət planını tamamlamadığını qeyd edib.

2019-cu ilin oktyabrında FATF öz üzvlərinə çağırış edib və bütün ölkələrə aşağıdakılara riayət etməyi tövsiyə edib: İranın maliyyə institutlarının filialları və törəmə şirkətləri üçün gücləndirilmiş nəzarət tələb etmək; təkmilləşdirilmiş uyğun hesabat vermə və ya maliyyə əməliyyatları haqqında sistemli hesabat vermə mexanizmləri təqdim etmək; və onların İranda yerləşən hər hansı filial və törəmə müəssisələrinə münasibətdə maliyyə qrupları üçün xarici audit sorğularının gücləndirilməsini tələb etmək.

İranın Palermo və Terrorçuluğun Maliyyələşdirilməsi Konvensiyalarını FATF standartlarına uyğun şəkildə qəbul etməməsi səbəbindən, FATF əks-tədbirləri dayandırma qərarını tamamilə ləğv edir və üzvlərini bütün yurisdiksiyalara effektiv əks-tədbirlər tətbiq etməyə çağırış edir və bütün ölkələri 19-cu Tövsiyəyə uyğun olaraq effektiv əks tədbirlər görməyə çağırır.

İran Fəaliyyət Planını bütünlüklə tamamlanana qədər FATF-ın Yüksək Riskli zonalar siyahısında qalacaq. İran FATF standartlarına uyğun olaraq Palermo və Terrorçuluğun Maliyyələşdirilməsi Konvensiyalarını ratifikasiya edərsə, FATF növbəti addımlar, o cümlədən əks tədbirlərin dayandırılıb-dayandırılmaması barədə qərar verəcək. İran Fəaliyyət Planında terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi ilə mübarizə ilə bağlı müəyyən edilmiş çatışmazlıqların aradan qaldırılması üçün tələb olunan tədbirləri həyata keçirmədikcə, FATF İranın terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi ilə əlaqədar risklərindən narahat olmağa davam edəcək və bu riskin beynəlxalq maliyyə sistemində yaratdığı təhdid davam edəcəkdir.

2016-cı ilin iyun ayında FATF İranın strateji ƏL/TMM çatışmazlıqlarını aradan qaldırmaq üçün yüksək səviyyəli siyasi öhdəlik götürməsinə və fəaliyyət planının icrasına texniki yardım almağı qərara aldığı müsbət qarşılıq idi. 2016-cı ildən bəri İran nağd pul bəyannaməsi sistemi qurmuş, Terrorçuluğun Maliyyələşdirilməsi Qanununda və Çirkli Pulların

Yuyulmasına Qarşı Mübarizə Qanununda dəyişikliklər etmiş və ƏL ilə mübarizə üzrə alt-hüquqi aktı qəbul etmişdir.

2020-ci ilin fevral ayında FATF qeyd etmişdir ki, hələ də tamamlanmayan məsələlər var və İran bunları tam şəkildə həll etməlidir: (1) terrorçuluğun maliyyələşdirilməsini kifayət qədər cinayətləşdirmək, xüsusilə "xarici işğal, kolonializm və irqçiliyə son qoymağa çalışan" təyin olunmuş qruplara olan istisnaları aradan qaldırmaq; (2) Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhlükəsizlik Şurası qətnamələrinə uyğun olaraq terrorçuluqla əlaqəli aktivləri müəyyən etmək və dondurmaq; (3) kifayət qədər və icra edilə bilən müştəri uyğunluğu rejimi təmin etmək; (4) səlahiyyətli lisenziyası olmayan pul/qiymət köçürmə xidmətləri təminatçılarını necə müəyyən etdiyini və cəzalandırdığını göstərmək; (5) Palermo və TM Konvensiyalarını ratifikasiya etmək və qarşılıqlı hüquqi yardım təmin etmək qabiliyyətini aydınlaşdırmaq; və (6) maliyyə institutlarının teleqram köçürmələrinin göndərən və alıcı məlumatlarını tam şəkildə yoxlamaqlarını təmin etmək.

Ölkələr FATF tərəfindən çağırılmadan da əks-tədbirlər tətbiq etmək imkanına malik olmalıdır. Belə əks-tədbirlər effektiv və risklərə nisbətən uyğun olmalıdır.

Tövsiyə 19-a aid İzahedici Qeydlər, ölkələrin tətbiq edə biləcəyi əks-tədbirlərin nümunələrini göstərir.

FATF üzvlərini və digər ölkələri aşağıdakı bu yurisdiksiyadan yaranan risklərə uyğun şəkildə gücləndirilmiş müştəri uyğunluğu tədbirlərini tətbiq etməyə çağırır.

Myanma

2020-ci ilin fevral ayında Myanma strateji çatışmazlıqlarını aradan qaldırmağı öhdəsinə götürdü. Myanmanın fəaliyyət planının müddəti 2021-ci ilin sentyabr ayında başa çatıb.

2022-ci ilin oktyabr ayında, fəaliyyət planının müddətindən bir il keçməsinə baxmayaraq, irəliləyişin davam etməməsi və fəaliyyət planındaki əksər məsələlərin hələ də həll edilməməsi səbəbindən, FATF prosedurlarına uyğun olaraq əlavə tədbirlərin görülməsinin vacib olduğuna qərar verdi və üzvlərini və digər yurisdiksiyaları Myanma ilə əlaqəli yaranan riskə nisbətən gücləndirilmiş müştəri uyğunluğu tədbirlərini tətbiq etməyə çağırdı. FATF, gücləndirilmiş müştəri uyğunluğu çərçivəsində maliyyə institutlarının biznes əlaqələrini izləmək dərəcəsini və xarakterini artırmalarını tələb edir ki, bu da həmin əməliyyatların və ya fəaliyyətlərin qeyri-adi və ya şübhəli olub-olmamasını müəyyən etməyə imkan versin. Əgər 2025-ci ilin oktyabr ayına qədər irəliləyiş əldə edilməzsə, FATF əks-tədbirlərin tətbiq olunmasını nəzərdən keçirəcəkdir.

Ümumi irəliləyişin yavaş davam etməsinə baxmayaraq, Myanma son beş ildə kütləvi qırğın silahlarının yayılması ilə bağlı hədəfli maliyyə sanksiyaları ilə əlaqədar texniki uyğunluq çatışmazlıqlarını həll etməklə fəaliyyət planındaki bir maddə üzrə irəliləyiş əldə etmişdir.

Myanma bu çatışmazlıqları aradan qaldırmaq üçün öz fəaliyyət planını həyata keçirmək üzərində işləməyə davam etməlidir, o cümlədən: (1) hüquq-mühafizə orqanlarının araşdırmalarında maliyyə kəşfiyyatının artırılmasını və maliyyə monitorinqi orqanının əməliyyat təhlilinin və yayımlanmasının artırılmasını göstərmək; (2) cinayət yolu ilə əldə

edilmiş əmlakın leqallaşdırılması risklərinə uyğun olaraq araşdırılmasını/prosesi aparılmasını təmin etmək; (3) beynəlxalq əməkdaşlıqla millətlərarası cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın leqallaşdırılması hallarının araşdırılmasını göstərmək; (4) cinayət nəticəsində əldə edilmiş gəlirlərin, alətlərinin və ya müvafiq dəyərdə əmlakın dondurulması, müsadirə edilməsi və ya müsadirəsinin artırılmasını göstərmək; və (5) müsadirə edilmiş əmlakları qorumaq və onun dəyərini qorumaq.

Gücləndirilmiş müştəri uyğunluğu tədbirləri tətbiq edərkən, ölkələr humanitar yardım, qanuni qeyri-hökumət təşkilatlarının fəaliyyəti və pul köçürmələri axınının pozulmamasını və təşviq edilməməsini təmin etməlidirlər. Xüsusilə Myanmada zəlzələdən zərər çəkmiş əhaliyə yardım səyləri ilə bağlı olaraq, FATF öz Təvsiyələrinin tətbiqinin qeyri-kommersiya təşkilatlarına (QKT-lərə) mənfi və qeyri-mütənasib təsir göstərməməsinin, eləcə də vətəndaş cəmiyyətinin fəaliyyəti və humanitar yardımın göstərilməsi prosesinə əsassız maneə yaratmamasının vacibliyini vurğulayır. FATF, həmçinin Myanmanın ƏL/TMM fəaliyyətlərinin qanuni maliyyə axınlarına lazımsız yoxlama tətbiq edib-etmədiyini izləməyə davam edəcəkdir.

Myanma tam fəaliyyət planını yerinə yetirənə qədər tədbir görülməsi tələb olunan ölkələrin siyahısında qalacaqdır.